

PARASPEEK

PARADOXALNO SEKULARNO GLASILO DRUŠTVA ZA ZNANSTVENU FANTASTIKU SFERA

150

Štovani štioče

Stotinu i pedeset!

Sada ću zvučati neskromno, ali... Činjenica da smo dogurali do sto i pedesetog broj *Parseka* mi i nije neko iznenađenje.

Ponos? O da, ponosan sam što smo baš mi, ova "generacija" uredništva, objavili taj broj! Sreća? Itekako! Zadovoljstvo? Da me sada vidite, vidjeli biste smiješak mačke koja je ulovila miša. U cijelom tom spektru emocija ima i iznenađenja, ali ne zbog jubilarnog broja. Zašto? Jer su SFerosauri tako nešto planirali još u svom prvom *Parseku* (u redu, trećem broju glasila, ali i dalje prvom *Parseku*)!

Zašto bas PARSEK? pitate se. I odmah naravno pogadjate da PAR- stoji za PARADOXALNO. To je logično. Zar vam ne izgleda PARADOXALNOM činjenica da u ruci držite primjerak glasila ARKZ sekcije SF? Ta odavno ste već napustili nadu da ćete ga ikad više vidjeti. -SEK stoji za SEKULARNI iliti stoljetni. Izlazit će stoljećima, nikad neće ugasnuti.

Eto, prorekli su! S izuzetkom meteorita, klime koja će potopiti svijet ili bombe, Parsek se nastavlja barem do siječnja 2077. kada ćemo živjeti u Cyberpunku :)

Vratimo se u iznenađenju. Nakon pauze u periodu od 2019. do 2022. kada su objavljivani samo specijali s dječjim radovima, očekivao sam da će netko već preuzeti kormilo Parseka. I tako je i bilo, u neku ruku. Kada je Izitpajn lupio šakom o stol i počeo uređivati odabrane priče srednjoškolaca i u meni se ponovo probudila želja za uparsečivanjem svih planiranih materijala, pa sam otpuhnuo prašinu sa starih tekstova i ideja. Pojavili su se i neki "mlađi" SFeraši zainteresirani za glasgowski worldconski broj, a bacili su oko i na Eurocon iduće godine.

I, eto nas u 2025. godini. Nakon ljetne prokrastinacije i nabacivanja idejama, po stolu mi se nataložilo materijala za tri sljedeća broja... I tu se na sekundu pojavio problem što izabrati.

Ne bi li sto i pedesetica trebala biti posebna? E, pa evo nečeg po prvi put u povijesti *Parseka* - stripovski broj! I to u suradnji s Bernardom i SFERICAMA.

Otkako je prije par godina u SFERICE uvedena kategorija stripa, a zatim i SFerina školica stripa, na SFERICE su počeli pristizati sve bolji i bolji radovi. Bilo bi šteta da ih ne predstavimo, zar ne?

I da izbjegnemo ono vječno pitanje *Ka'će Parsek?* Sljedeći "regularni" broj uštimaćemo za **SFerin pedeseti rođendan** iduće veljače! U međuvremenu su moguća još neka iznenađenja, još poneki broj tek toliko da se ne opustite. A u međuvremenu, šaljite nam svoje priče, pjesme, filkove, eseje, ilustracije, članke...

Sljedeća stanica, Parsek 200!

Pa siječanj 2077. godine!

U Zagrebu, 11. prosinca 2025.

Mirko Karas

U ovom broju

SFERICE & stripovi	2
Što čini dobar strip	4
Enea Rap & Karlo Martinović Izgubljeni u rasadniku civilizacija	7
Petra Bokun Gorgona na prvom spoju	18
Rebeka Šudić Gorgona na prvom spoju	26

PARSEK je paradoxalno sekularno glasilo SFere, Društva za znanstvenu fantastiku, IV. Podbrežje 5, Zagreb. Izlazi kvartalno i još ponekad.

Uredili: Bernarda Pintar Margan i Mirko Karas
Svi prilozi vlasništvo i copyrighy autora.

Naslovnica: Mirko Karas & Darko Macan

Parsek na webu: parsek.sfera.hr
Kontakt: parsek@sfera.hr

PARSEK je glasanjem ESFS-a (European Science Fiction Society) na Euroconu 2011. u Stockholmu proglašen najboljim europskim SF fanzinom 2011. godine.
146. *PARSEK* je glasanjem ESFS-a na Euroconu 2025. u Mariehamnu proglašen najboljim europskim SF fanzinom 2024. godine.

Parsek je sufinanciran sredstvima grada Zagreba.

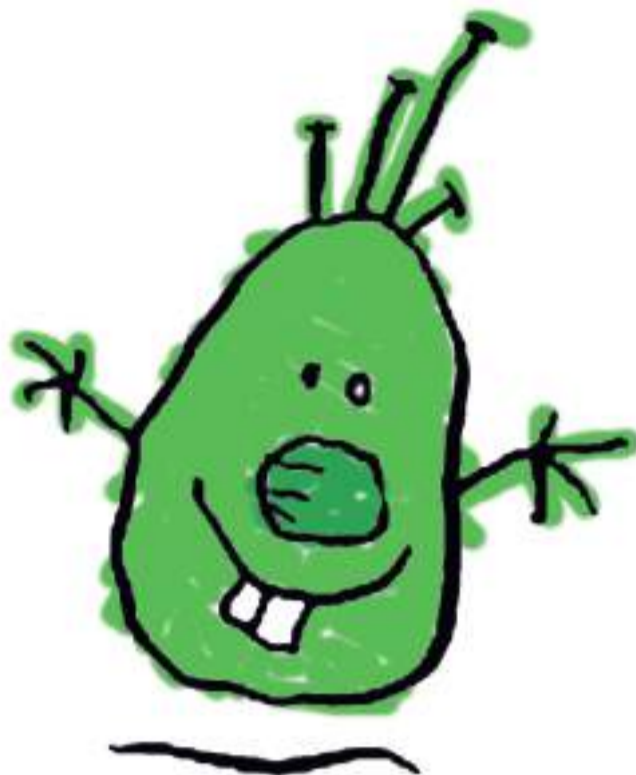

SFERICE & stripovi

SFerice su fenomen koji iz godine u godinu raste i razvija se, a svaka nova sezona donosi svoje izazove. Nakon posebno zahtjevnih „korona“ godina, pred organizatorima se otvorilo pitanje: kako osvježiti teme i kategorije, a istodobno zadržati provjerenu formulu koja već godinama privlači učenike osnovnih i srednjih škola diljem Hrvatske? Rezultat te uspješne formule su planine kuverti i pošiljki s likovnim radovima - i, što se literarnih radova tiče, nezaobilazna e-mail upozorenja o punom disku.

Prije nešto manje od deset godina u natječaj je uvedena nova, posebna kategorija za srednjoškolce - kategorija stripa. Dvije smo godine raspisivali natječaj, no odaziv i kvaliteta pristiglih radova nisu bili na razini koju smo priželjkivali. Nagrađenih tada nije bilo, ali od stripa nismo htjeli odustati.

SFeraKon gotovo svake godine ugosti nekog od poznatih strip-majstora (ove je godine to bio Darko Macan), a već su tradicionalne i strip-radionice koje su dio programa; STRIPAONICA Tihomira Tikulina i Stipe Kalajžića. Želju da strip približimo mlađim generacijama dodatno smo ostvarili kroz SFerine online strip-radionice za srednjoškolce, koje već dvije godine zaredom vodi naš Ivan Šivak, član žirija SFerica od 2024. godine. Polaznici su na njima stekli osnovna teorijska znanja o stripu te dobivali praktične savjete kroz individualne konzultacije prilikom izrade vlastitih stripova.

Danas, dvije godine kasnije, možemo reći da smo s ovom kategorijom napokon zadovoljni. U specijalnom, dječjem izdanju Parseka, koje donosi nagrađene likovne i literarne radove, s ponosom smo objavili i kvalitetne stripove koji su zaslužili priznanje.

Ovaj broj posebnog strip-izdanja donosi vam pregled radova koji na natječaju za 2025. godinu nisu ušli u uži izbor — neki zbog priče, neki zbog crteža, a neki zbog općeg dojma. Ipak, vjerujemo da svi oni zaslužuju priliku da budu viđeni. Njihovim autorima poručujemo: ne odustajte! Nastavite stvarati, istraživati i rasti — jer svaka nova tabla stripa vodi vas korak bliže tome da postanete uspješni i priznati autori.

Bernarda Pintar Margan
Predsjednica povjerenstva za SFerice, 2025.

Ivan Šivak je istaknuti hrvatski strip-crtič i ilustrator, poznat po svom karakterističnom stilu i doprinosu hrvatskoj strip sceni. Aktivno sudjeluje u stvaranju različitih stripova, često s naglaskom na humor i društvene teme.

Šivak je prepoznatljiv i po radu na naslovnicama, ilustracijama i suradnji s brojnim domaćim i regionalnim autorima.

Sjećam se uzbuđenja kao da je bilo jučer. Početkom svakog novog mjeseca jurio sam na kiosk, željno iščekujući nove avanture Lazarusa Ledda, Nathana Nevera i Dylana Doga. To je bilo vrijeme kada je papir bio jedini prozor u te nevjerojatne svjetove. Danas, s guštom otkrivam nove priče na digitalnim platformama poput Webtoonsa, a moja kolekcija stripova u tvrdom uvezu raste nakon svakog Interlibera. Ta strast nikada nije nestala jer strip je više od puke zabave – on je nepresušan izvor inspiracije koji te tako lako uvuče u te fenomenalne svjetove.

Za mene je strip ultimativni medij. U njemu ne postoje financijska ograničenja, a jedina granica je mašta autora. Vi ste u isto vrijeme redatelj i scenarist, glumac i kaskader, producent i kameraman. Imate moć stvaranja svjetova i svemira, a jedini potreban alat su olovka i papir, digitalni ili tradicionalni. To je oslobađajuće i moćno, a upravo tu snagu prepoznajemo iz godine u godinu u stripovima

pristiglim na SFerice, SFerin natječaj za učenike osnovnih i srednjih škola koji uključuje kategoriju stripa za srednjoškolce.

Svaki strip koji nam je pristigao vrijedan je pažnje i mi smo ih (kao članovi žirija) pročitali od prve do posljednje sličice svake poslone table. Mladi autori su nam pokazali da im strip nije samo zabava, već moćan alat za kreativno izražavanje. U dobi kada se formiraju pogledi na svijet, strip pruža idealan prostor za istraživanje i artikulaciju ideja, emocija i priča. Njihovo stvaralaštvo dokazuje da strip kao medij pruža potpunu kontrolu nad umjetničkim izrazom, što je iznimno važno za mlade talente.

Uživajte u čitanju ovih priča u slici i neka posluže svima onima koji žele zaploviti u taj čaroban svijet devete umjetnosti.

Ivan Šivak

Kategorija stripa za srednjoškolce je uvedena kao eksperiment. Željeli smo vidjeti kako će se stvari razvijati i kako će sudionici SFERICA pristupiti njihovom stvaranju. Prve godine smo u mnogim radovima primijetili neke početničke greške, pa smo odlučili održati i malu SFerinu školu stripa prvenstveno namijenjenu sudionicima SFERICA, ali otvorenu svima. Do nove SFerine školice, evo nekoliko savjeta onima koji žele znati više ili samo žele znati...

Što čini dobar strip?

Ovo je pitanje koje muči mnoge kritičare, čitatelje i autore, pa i bake i djedove koji žele na kiosku kupiti strip svojim unucima. Kritičare ćemo zasad izostaviti, oni često kompliciraju stvari iako ih nije loše poslušati jednom kada već imate ideju kako neke stvari rade. Bakama i djedovima ćemo savjetovati da saznaju kakve stripove im unučad čita, što nam ostavlja čitatelje i autore. Ako ste VI autor, onda ste ovamo vjerojatno došli po odgovor Tko nam ostaje?

Ako pitate čitatelje što čini dobar strip, dobit ćete bezbroj odgovora. Od crteža, akcija, boja, priče, likova, humora pa do vrste papira na kojem je strip otisnut.

Ako pitate profesionalce, nećete dobiti manje odgovora, međutim, većina će ih se složiti oko osnova - dobar strip trebao bi obratiti pažnju na sljedeće:

KVALITETA CRTEŽA

Crtež nosi vizualni identitet stripa i ima veliki utjecaj na dojam i ton priče.

Crtež je osim toga još jedan alat kojim se priča prenosi. Stoga obratite pažnju na izbor kadrova kojim prikazujete određeni prizor, upotrebu boja i rastera. Čak i stil linije može utjecati na poruku koju strip prenosi.

To ne znači da crtež mora biti realističan poput fotografije ili stiliziran poput Disneyja ili mangi. Dobre priče mogu se ispričati i s "Čiča Glišama"!

Dakle crtež je tu kao sredstvo da se prenese

PRIČA

Treba paziti na izbor i obradu teme. Priča treba biti jasna, razrađena i jezgrovita, sa zanimljivim zapletom. Postoje i stripovi koji (naizgled) nemaju priču, ali vam za početak preporučujemo slaganje stripa oko nečeg što ima jasnu radnju.

Pri prebacivanju priče u strip će nam dobro doći scenarij, koji govori koji dio priče se događa u svakom kadru stripa.

No, tu će nam već biti potrebna

KOMPOZICIJA

Priča mora sadržavati sve bitne dijelove (početak, glavni dio i kraj) i razvijati se ujednačenim ritmom. Osim što priča treba biti dobro raspoređena po kadrovima, i kadrovi trebaju biti prilagođeni dijelu priče koji žele prikazati (od totala koji prikazuju cijele gradove, do detalja koji se koncentriraju na sitnice).

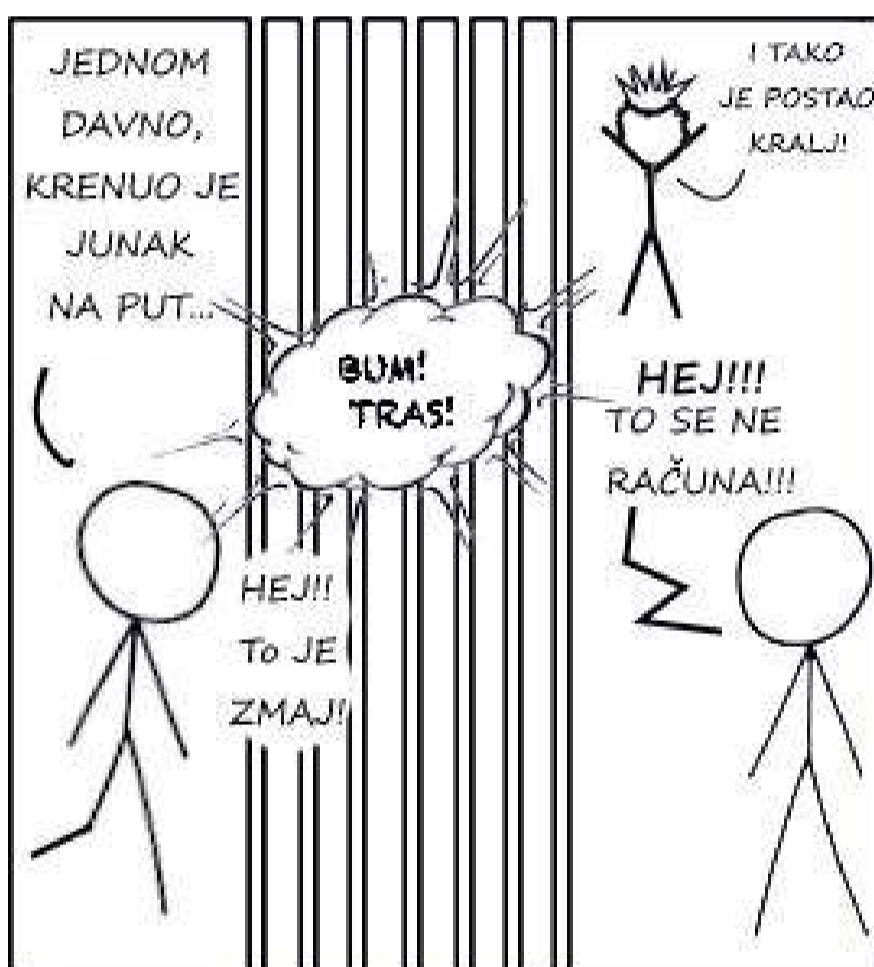
OMJER SLIKE I TEKSTA

Crteži i tekst se međusobno nadopunjuju i zajedno nose smisao priče.

Oprez: u tekstu ne treba opisivati ono što se u crtežu već vidi (i obrnuto), a tekst treba biti čitak, jezgrovit i pravopisno točan! Dijalozi trebaju biti pažljivo osmišljeni i realistični.

DIZAJN LIKOVA

Likovi trebaju biti originalni i zanimljivi i nositi radnju.

Naravno, stvari nisu baš tako jednostavne. Ima tu puno više sitnica koje bi vaš strip mogle pretvoriti, ako ne bar u remek-djelo, a onda barem u solidan i hvaljen rad.

Neke od tih detalja možete naći u knjižici **STRIPONAUTI** - početnici za crtanje stripova. Riječ je o izvrsnoj brošuri koja će vam dati brzi pregled osnovnih tehnika crtanja, vježbe za usavršavanje, kao i cijeli niz zadataka koji će vas polako dovesti do vašeg vlastitog stripa.

Početnica je nastala u sklopu projekta poticanja na čitanje stripova i razvoja vizualno-narativne pismenosti - STRIPONAUTI (www.facebook.com/striponauti), koji se odvio u 2024. godini. Autor joj je poznati domaći crtač stripova **Tihomir Tikulin - Tico** i može se besplatno skinuti s interneta (adresa na QR kodu desno:

Tico također vodi i **STRIPAONICU**, radionicu stripa za sve uzraste, u kojoj također možete izbrusiti zanat. Stripaonica se redovno odvija na različitim lokacijama, a jedna od njih je i SFERAKON! Za sljedeću lokaciju Stripaonice provjerite njenu Facebook stranicu

<https://www.facebook.com/STRIPAONICA>

Još jedna od raspoloživih radionica je i **SFerina online radionica fantastičnog stripa**, koja se održava početkom godine u sklopu SFerinog likovnog i literarnog dječjeg natječaja SFERICE. Ovu radionicu vodi Ivan Šivak, ilustrator animator i stripaš, a lako ćete ju pronaći ako malo pripazite na SFerine društvene mreže ili web.

Naslovnica početnice STRIPONAUTI

<https://www.flipbookpdf.net/web/site/f3469c63cad49c0dc6ef5a0d986f96c7cde351b4202406.pdf.html>

<https://www.facebook.com/STRIPAONICA>

Kad smo birali ovu temu, na umu smo imali znanstvenu fantastiku i daleke galaksije. Međutim, Enea i Karlo odabrali su put u drugom smjeru. Mitologiju, dobri stari fantasy i povijest čovječanstva dok je još bilo mlado.

U ovom nas se stripu dojmilo i pripovijedanje bojama koje izvrsno karakteriziraju mjesta i epohe kojima Hoku putuje u svojoj potrazi. Zašto se i vi ne biste na trenutak izgubili u tim pejzažima?

Izgubljeni u rasadniku civilizacija

ENEA RAP & KARLO MARTINOVIĆ

3.r., Srednja škola Marka Marulića, Slatina

Mentorica: Željka Orban, prof

IDI ONAMO

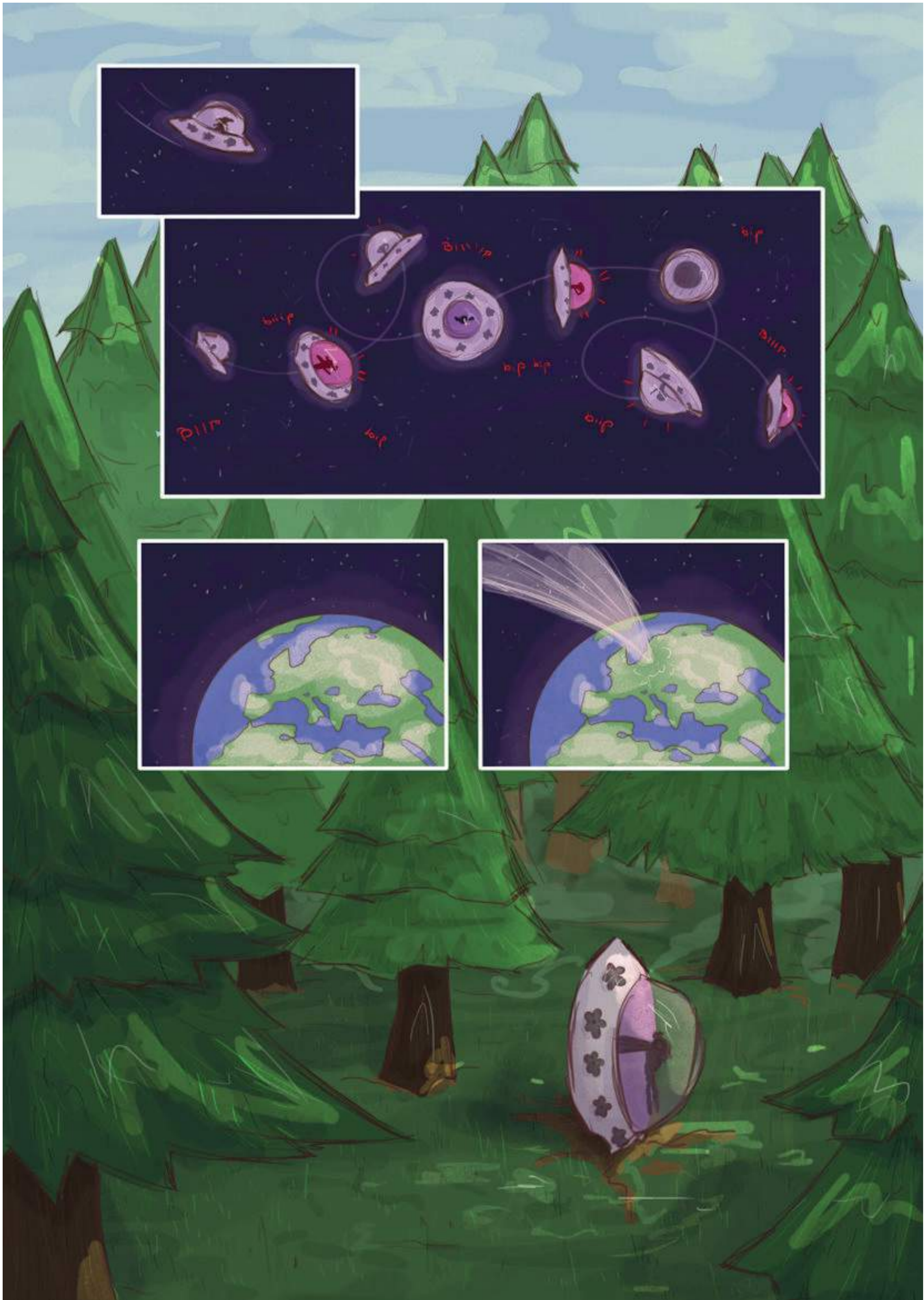
NA ONAJ RASADNIK
ŠTO GA POSIJAH I
ZEMLJOM GA
NAZVAH!

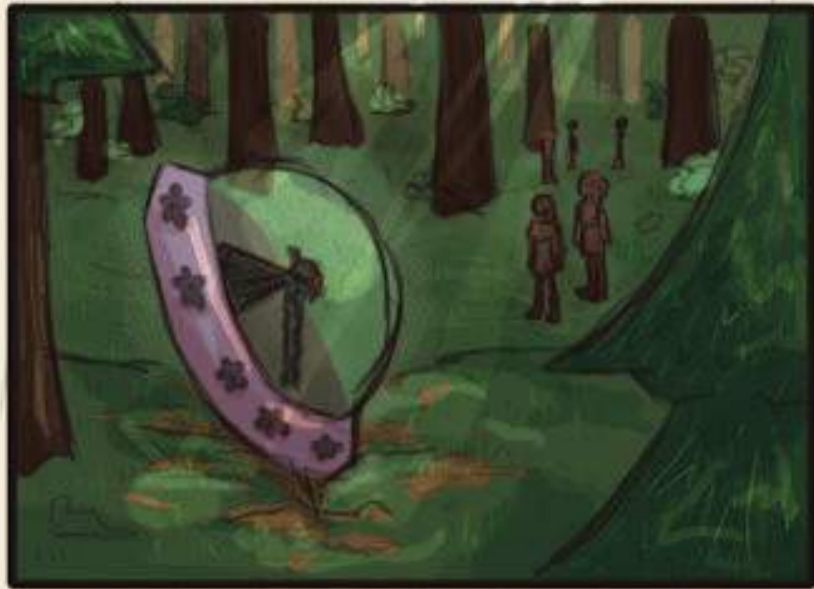
PROVJERI KAKO
CIVILIZACIJE
NAPREDUJU.

MISLIM DA
JE ONA
MEĐURJEČNA
DOZRELA.

IMAJU MNOGO
SOČNIH PLODOVA,

ALI PRAVA ZRELOST
NIJE SAMO U
ONOME ŠTO SE VIDI.

POZDRAV!

IME MI JE
HOKU!

POSLANA SAM
ISTRAŽIVATI ZBIVANJA
NA ZEMLJI.

TRAŽIM
CIVILIZACIJU
OMEĐENU VELIKIM
RIJEKAMA.

JESTE LI TO
MOŽDA VI?

...

KROZ NAŠU ŠUMU
SAMO POTOCI TEKU.

HLADNI I PUNI RIBE!

POZDRAV!
IME MI JE
HOKU!

JESTE LI VI
CIVILIZACIJA
OMEĐENA VELIKIM
RIJEKAMA?

KROZ NAŠA POLJA
KANALI PROVODE
VODU.

A PLODOVI
VAŠIH
BILJAKA?

OVO ŽITO.

ŽELIŠ LI
NAM SE
PRIDRUŽITI
U ŽETVI?

AAAH...

OPROSTITE,
ALI ŽURIM
DALJE!

PROMATRALA SAM TE KAKO S NEBA PADAŠ.

ZNAM TKO SI.

BOGOVI TE ŠALJU.

ALI ZAŠTO..

TRAŽIM CIVILIZACIJU IZMEĐU RIJEKA.

TU SI.

LIJEVO JE EUFRAT,

A DESNO TIGRIS.

ŠTO SE DOGAĐA??

IDEMO U RAT.

ŽELIŠ LI S NAMA?

ZAŠTO BIH??

NJIHOVI SU VRTOVI VEĆI.

ALI NEĆE ZADUGO..

NE IDEM.

MOJ GRAD ĆE BITI NAJBOLJI!

I VIŠE SE NA ZEMLJU NE VRAĆAM!

DAKLE, IDEŠ LI S NAMA?

ZBOGOM.

I ZNAJ DA VAM BOGOVI ZA TAKVO ŠTO BLAGOSLOV NIKADA DATI NEĆE.

MOŽDA ĆE
JEDNOGA DANA
NAUČITI...

Gorgonama nije lako, ali Petra je svojoj zato dala dobro društvo i podršku. Nisu zmije bez razloga simbol mudrosti, a i zmijska frizura ima bitnu ulogu!

Petra nas je oduševila poigravanjem s junacima antičkih mitova kojima je pristupila na poletan i zabavan način. Ako vam se čini da crtež nije tehnički doraden, naracija će vas zato pridobiti i zaboravit ćete na to nakon prvih nekoliko kadrova. Uživali smo u Petrinom humoru i smislu za detaljima. Sa svakim čitanjem otkrili smo neki novi, a jedan od dražih su nam, ako to već niste naslutili, grimase i lica zmijske škvadre, zbora dostojnog starogrčke drame (dobro, u ovom slučaju komedije).

Gorgona na prvom spoju

PETRA BOKUN

1.r., Klasična gimnazija u Zagrebu

Mentorica: Sanja Vlahović Trninić

ALI VENERA JE BOŽICA LJUBAVI I LJEPOTE. SVI JE OBOŽAVAJU! A MENE... MENE SE SVI BOJE. NITKO ME NE ŽELI NI POGLEDATI U OČI BEZ DA ZAVRŠI KAO KIP.

Parsek zatvaramo s još jednom Gorgonom. I dalje joj nije lako, no ne može se reći da joj je dosadno. U ovoj rundi spojeva na slijepo, mnoge je osvojio njezin pogled (na njihovu sreću, bogovi su, što ih štiti od posljedica).

Nisu jedini. I nas je također osvojio Rebekin crtež i čini nam se da bi skoro svaki kadar ovog stripa mogao biti samostalna ilustracija. Uživajte u još jednoj galeriji junaka antičkih mitova i pripazite se gledanja u oči...

Gorgona na prvom spoju

REBEKA ŠUDIĆ

3.r., Škola za primijenjenu umjetnost u Rijeci

GORGONA

REBEKA ŠUDIĆ
3.A

Nakon što me je božica Atena blagoslovila...

I darovala me moćima koje će me štiti...

Odlučila sam dati ljubavi još jednu priliku...

Ah, ti mora da si Skila!

Jesam, no ne razumijem zašto bi netko poput tebe htio otići na spoj sa...

...morskom nemani.

Gorgona, zar se ne bojiš?

Meni si lijepa!

Ah..!

Hvala, i ti si meni isto!

Što ti želiš od mojeg muža?!
Reči mi!

Hera draga,
Smiri se!
Samo se družimo!

Samoga takni!

Nećeš mojeg dragog muža iskoristavati!
Čuješ?!

Misliš da bi te odabrao preko mene,
MENE?!

Hera,
pretjeruješ.

Ohladi ženo!
zar ne smijem
imati prijatelje?

JA pretjerujem?
S koliko si
me žena
prevario?

Kaznit ću
ih sve koje
dođu blizu
tebe!

U ZABLUDI
SI! TVOJA
LJUBOMORA
TE
ZASTEPUJE!

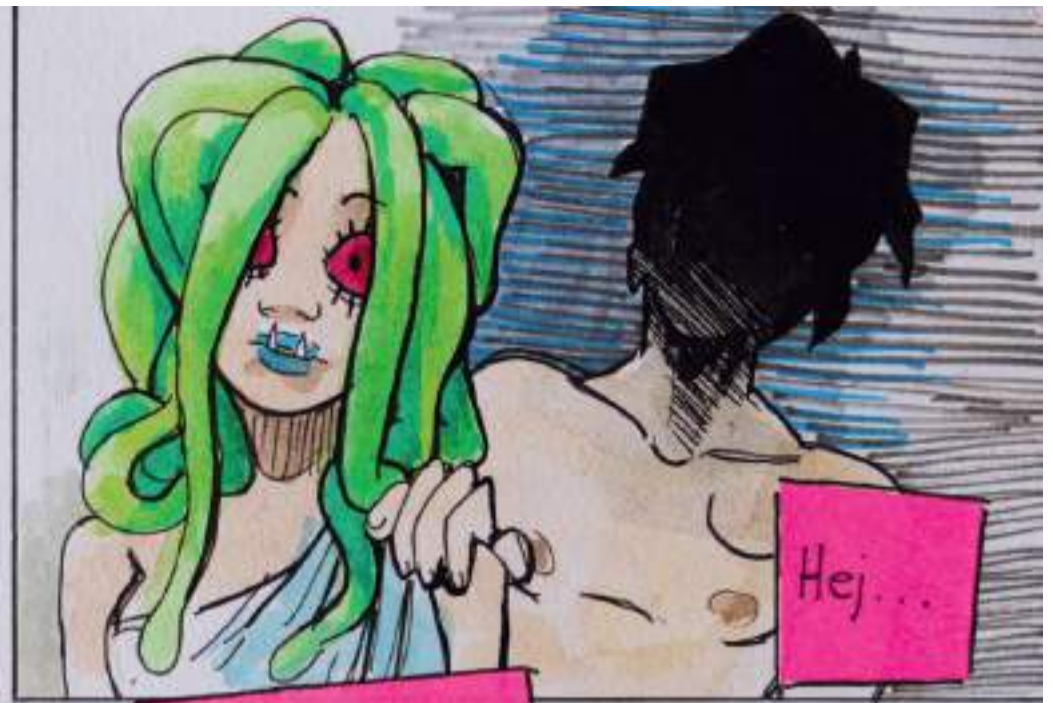
MOJ MUŽ
NEMA
PRIJATELJE!

KUNEM SE
BOGOVIMA
DA SAM
NEVIN!

NISAM NIKAD
DIRAO NIKOGA
OSIM TEBE!

LAŽOVÉ!
STARI
MAGARČE!
POKVARENO
PSETO!
TI... TI..
TI...!

Zašto me ne gledaš?
Mora da je tako ružno biće poput tebe ljubomorno na moju ljepotu!

